ADC ArcheoProjecten

Oostvoorne, Kerkplein

rapport 2964

Oostvoorne, Kerkplein, gemeente Westvoorne

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

R.N. Halverstad

Met een bijdrage van J.M. Brijker

ADC ArcheoProjecten

Colofon

ADC Rapport 2964
Oostvoorne, Kerkplein, gemeente Westvoorne
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: R.N. Halverstad

In opdracht van: gemeente Westvoorne

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, december 2011
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
N.M. Prangsma

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied 4
Samenvatting 5
1 Inleiding 7
1.1 Algemeen 7
1.2 Vooronderzoek 10
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen 10
1.4 Opzet van het rapport 11
2 Methoden 11
3 Resultaten 12
3.1 Fysisch geografisch onderzoek (J.M. brijker) 12
3.1.1 Inleiding 12
3.1.2 Methoden 12
3.1.3 Geologische opbouw 12
3.1.4 Resultaten en interpretatie 14
3.1.5 Conclusies 15
3.2 Sporen en structuren 15
3.2.1 Proefsleuf 1 16
3.2.2 Proefsleuf 2 18
3.3 Vondstmateriaal 20
4 Synthese 21
4.1 Algemeen 21
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen 21
5 Waardering en selectieadvies 23
5.1 Waardering van de vindplaats 23
5.2 Selectieadvies 24
Literatuur 25
Lijst van afbeeldingen 25
Lijst van tabellen 25
Bijlage 1 Allesporenkaart 26
Bijlage 2 Sporenlijst 27
Verklarende woordenlijst 28
Afkortingen in de database 30

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Westvoorne
Plaats:	Oostvoorne
Toponiem:	Kerkplein
Kadastrale gegevens:	Oostvoorne, sectie A, nummers 1603, 1604 en 2413
Kaartblad:	37C
Coördinaten:	66.529/437.098; 66.592/437.126; 66.545/437.080; 66.603/437.109
Projectverantwoordelijke:	R.N. Halverstad
Bevoegde overheid:	Gemeente Westvoorne
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. L. Dorst
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	48115
ADC-projectcode:	4120838
Complex en ABR codering:	NX (Nederzetting onbepaald)
Periode(n):	ME (Middeleeuwen)
KNA versie:	3.2
Geomorfologische context:	Jonge Duin- en Strandzanden
NAP hoogte maaiveld:	1,90 m +NAP
Maximale diepte onderzoek:	0,50 m +NAP
Uitvoering van het veldwerk:	29 augustus 2011
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Zuid-Holland
e-depot link:	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-pvbf-5a

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Westvoorne heeft ADC ArcheoProjecten een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Kerkplein te Oostvoorne (afb. 1). In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden.

Op basis van het vooronderzoek werden in het plangebied, onder een antropogeen (ophogings-) pakket, bewoningssporen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd verwacht. Het zou hierbij gaan om de restanten en sporen van huizen die deel uitmaakten van de ringbewoning rond de kerk. Met dit onderzoek wordt bepaald wat de archeologische waarde van het plangebied is. In het plangebied zijn daarom in totaal twee proefsleuven aangelegd.

Tijdens het onderzoek is een vergraven ophogings- /egalisatiepakket aangetroffen. Zowel in als onder dit pakket zijn sporen uit de periode tussen de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen. De bewoningssporen bestaan uit goed bewaarde paakuilen, kuilen en greppels.

Op basis van zowel de fysieke als inhoudelijke kwaliteit is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. ADC ArcheoProjecten adviseert de gemeente Westvoorne om deze behoudenswaardige vindplaats *in situ* te behouden. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is, adviseren wij de informatie van deze vindplaats *ex situ* te behouden door middel van een vlakdekkende opgraving.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwe tijd		1500 - heden
Middeleeuwen:		450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.	
Romeinse tijd:		12 voor Chr. – 450 na Chr.
IJzertijd:		800 – 12 voor Chr.
Bronstijd:		2000-800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 – 2000 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		8800 – 4900 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 8800 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

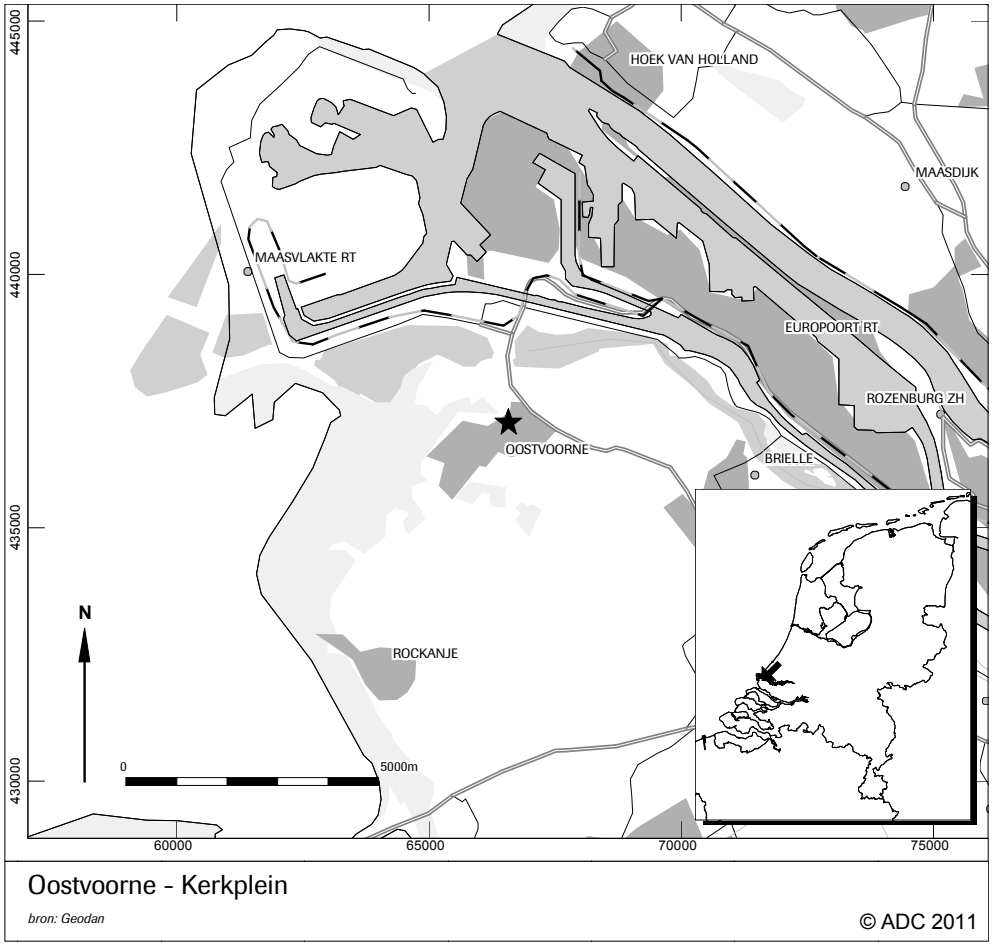

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Westvoorne heeft ADC ArcheoProjecten, in het kader van nieuwbouw, een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied 'Kerkplein' te Oostvoorne (afb. 1). In het plangebied zullen negen appartementen, een grondgebonden woning en twee commerciële ruimten met een losse berging worden gerealiseerd. Gedetailleerde bouwplannen ontbreken. Wel is bekend dat de gebouwen worden onderheid en dat er geen kelders worden aangelegd. In het kader van de geplande nieuwbouw is het verenigingsgebouw 'De Toren' aan het Kerkplein 4 tot maaiveldhoogte gesloopt.

Vooronderzoek (zie §1.2) heeft aangetoond dat zich op deze locatie ophogingslagen uit de periode tussen de 14^{e} en de 20^{e} eeuw bevinden. Op de dieper gelegen veen- en kleilagen worden sporen uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd verwacht (zie voor periodisering tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zullen deze ernstig beschadigen.

Geadviseerd werd om een waarderend inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven te laten uitvoeren en om de ondergrondse sloopwerkzaamheden (het verwijderen van de funderingen) van het voormalige verenigingsgebouw 'De Toren', Kerkplein 4, archeologisch te begeleiden (zie afb. 2). Dit advies werd overgenomen door de bevoegde overheid d.d. 15-02-2007. Ten behoeve van de archeologische begeleiding van het verwijderen van de funderingen van het voormalige verenigingsgebouw 'De Toren', (Oostvoorne, sectie A, nummer 2413), is een afzonderlijk PvE opgesteld.[1] Onderhavig onderzoek betreft het proefsleuvenonderzoek.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1413 m² en was ten tijde van het veldwerk in gebruik als grasland en deels braakliggend. Het plangebied is gelegen aan het Kerkplein te Oostvoorne. In het gebied zijn twee proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van 100 m^2 (zie afb. 3).

Het veldwerk is uitgevoerd op 29 aug 2011. Op die dag zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door A. Schoonhoven is opgesteld.[2] Dit ontwerp is goedgekeurd door dhr. L. Dorst van de gemeente Westvoorne. De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens het IVO zijn verzameld, zullen na afloop van het onderzoek worden gedeponeerd in het depot van de provincie Zuid-Holland.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: R. Halverstad (projectverantwoordelijke), D. de Kooter (veldtechnicus), L. van der Horst (grondwerker) en R. Hilgeson (kraanmachinist via de opdrachtgever). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was J. Brijker, senior archeoloog en wetenschappelijk begeleider was N. Prangsma. De contactpersoon bij de gemeente Westvoorne is dhr. B. de Leeuw. Het vondstmateriaal is bestudeerd door N. Jaspers (aardewerk). Controle en coördinatie van documentatie en vondstverwerking is uitgevoerd door M. Nieuwenhuijsen en J.W. Beestman.

[1] Halverstad 2011, PvE nummer 11-007, in afwachting op goedkeuring.
[2] Schoonhoven 2010, BOOR PvE nummer 2010044, goedgekeurd op 22-08-2011.

Afb. 2. Plangebied Oostvoorne Kerkplein. Ligging proefsleuven.
Bron: Schoonhoven 2010.

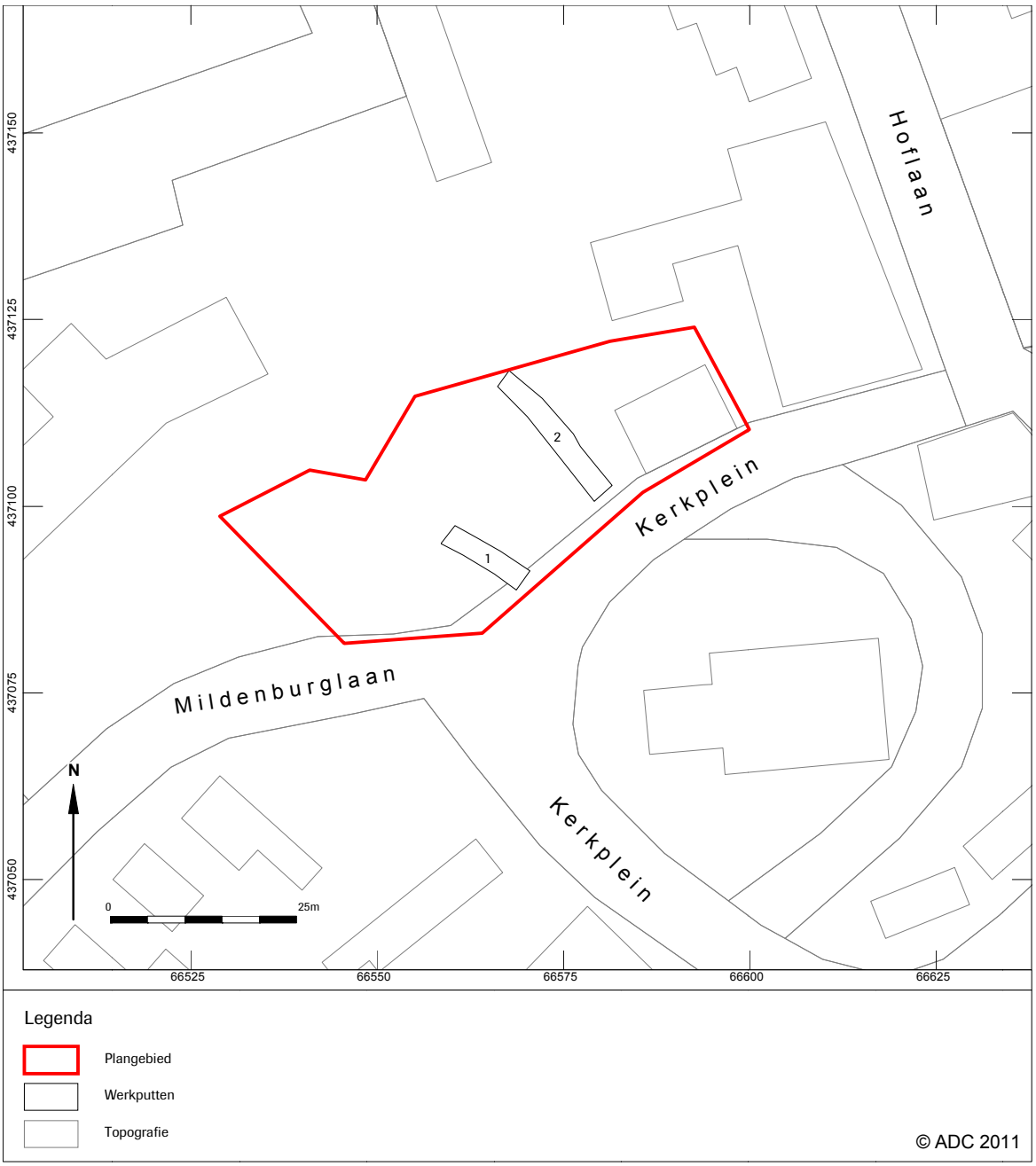

Afb. 3. Weergave van de aangelegde proefsleuven geprojecteerd op de topografische ondergrond.

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied 'Kerkplein' is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd in november 2006 door BOOR.[3] Dit onderzoek bestond uit een bureau- en een Inventariserend Veldonderzoek middels een verkennend booronderzoek.

Het bureauonderzoek (2006) wees uit dat het plangebied nabij de 12e eeuwse Jacobaburcht (AMK-terrein 4076) en de bijbehorende voorburcht (AMK-terrein 8762) ligt, binnen de historische stadskern van Oostvoorne. Volgens de Archeologische monumentenkaart (AMK) Zuid-Holland maakt het plangebied deel uit van een stads-of dorpskern waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt. Op de archeologische waardenkaart van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland is het plangebied gelegen in een zone met een zeer grote kans op de aanwezigheid van archeologische sporen.

Het plangebied bevindt zich in een van de oudste dorpsvormen van Zuid-Holland, het zogenaamde ringdorp. De 'ring' bestond in eerste instantie uit een plein met daaromheen gelegen een aantal boerderijen. Later zou op het plein een kerk gebouwd zijn waarbij de ring ook het hoger gelegen kerkhofgedeelte omsloot. De hervormde kerk, gelegen aan de zuidoostzijde van het plangebied, dateert vermoedelijk uit de 14e eeuw en is in de 17e eeuw geheel opnieuw opgetrokken.

Tijdens het verkennend booronderzoek (2006) zijn zes boringen binnen het plangebied geplaatst. Hierbij kon worden vastgesteld dat de Afzettingen van Calais, daar waar deze bereikt zijn, ongeschonden in de ondergrond aanwezig zijn. De top van het Hollandveen is licht geërodeerd door overstromingsafzettingen die behoren tot de Afzettingen van Duinkerke I/II. De toplaag van de bodem in het plangebied bestaat uit een ophogingspakket, dat dateert uit de 17e eeuw. Ten gevolge van de sloop van enkele huizen in het verleden is aan de straatzijde de top een halve meter tot een meter ontgraven. Onder het verenigingsgebouw 'De Toren' aan het Kerkplein 4 en op de, minder opgehoogde, achterterreinen is het ophogingspakket niet of nauwelijks ontgraven.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Het resultaat van het Inventariserend Veldonderzoek is een rapport met een waardestelling van de archeologische vindplaats en een inhoudelijk (selectie-)advies, aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (een selectiebesluit) ten aanzien van de vindplaats(en) kan worden genomen.

Het archeologisch onderzoek is gericht op zowel een onbelemmerde inrichting van het gebied, als op een zorgvuldig beheer van het archeologisch erfgoed.

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen. De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

- Wat is de mate van verstoring van de locaties? Zijn er onverstoorde sporen aanwezig?
- Wat is de aard van de vindplaats?
- Wat is de aard van de (bewonings)sporen?
- Wat is de datering? Is er een fasering in de sporen aan te brengen?
- Welk vondstmateriaal (type, datering) is aanwezig?
- Is de aanwezige vindplaats te begrenzen (horizontale verspreiding van de vindplaats), en zo ja, wat is de begrenzing?
- Wat is de diepte (t.o.v. maaiveld en hoogteligging t.o.v. NAP) van de bewoningssporen en gerelateerde vondsten?
- Wat is de conservering en de gaafheid van de vindplaats?

[3] Stronkhorst 2006.

- Wat is de conservering van de verschillende vondstcategorieën?
- Bevinden er zich oudere sporen onder de stadsophoging (stratigrafische informatie uit boringen)?
- Passen de aangetroffen nederzettingssporen in het nederzettingsmodel 'Oostvoorne als ringdorp'?
- Is de 'ring' te herkennen/aanwezig?

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.2 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen in hoofdstuk 3 de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. Daar zal dieper worden ingegaan op de archeologische opgravingsresultaten, waarbij de aangetroffen sporen en vondsten worden beschreven. In de synthese (hoofdstuk 4) wordt teruggekomen op de onderzoeksvragen zoals gesteld in het PvE en worden deze beantwoord op basis van de resultaten van het onderzoek. Naar aanleiding hiervan zal tenslotte in hoofdstuk 5 een waardering van de vindplaats worden gegeven en een selectieadvies uitgebracht worden.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.2 en het PvE.[4] Tijdens het IVO zijn twee proefsleuven (of putten) aangelegd. De ligging van deze proefsleuven was noordwest-zuidoost.

In het PvE werd een werkwijze voorgesteld waarbij twee proefsleuven, met een breedte van 3 m, zouden worden aangelegd. Er zou een oppervlak van 159 m², ca. 10% van het plangebied, worden onderzocht.

Vanwege de bekende aanwezige zware bodemverontreiniging binnen het plangebied heeft de gemeente Westvoorne extra maatregelen genomen om veilig en verantwoord te kunnen werken. Deze maatregelen bestonden uit de inzet van een Hoger Veiligheidskundige (HVK-er), de inzet van een kraan voorzien van een overdrukinstallatie en een P3 filter, het gebruik van een decontaminatie-unit en het volledig afzetten van het onderzoeksterrein met hekken. Het veldteam zelf was voorzien van de benodigde persoonlijke beschermingsmiddelen (zakloze saneringsoverall, handschoenen en veiligheidslaarzen). Alle archeologische vondsten zijn na afloop van het veldwerk op de locatie gewassen om ervoor te zorgen dat de verontreinigde grond op de locatie achterbleef.

Proefsleuf 1 werd in het westelijk deel van het plangebied gegraven. Het noordelijk deel hiervan is niet aangelegd. Bij de aanleg van de proefsleuf werd op deze locatie de verwachte vervuiling in de vorm van minerale oliën aangetroffen. De gemeten waarde was beneden de interventiewaarde, maar aangezien de penetrante geur hoofdpijn veroorzaakte is ervoor gekozen om dit deel van de put dicht te gooien. Proefsleuf 2 is in het oostelijk deel van het plangebied aangelegd. Vanwege de beperkte ruimte, door de aanwezige begroeiing, is ook een deel van deze proefsleuf niet aangelegd. In totaal is 100 m², ca. 7% van het plangebied onderzocht in tegenstelling tot de geplande 159 m².

In beide proefsleuven is een vlak aangelegd door een graafmachine met gladde bak. Grondsporen zijn direct ingekrast. De vlakken en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en getekend (schaal 1:50), waarbij om de 3 m een waterpashoogte is bepaald. Een selectie van de aangetroffen grondsporen is met de hand gecoupeerd waarbij vondsten zijn verzameld. Dit om de aard, diepte en datering van de sporen vast te kunnen stellen. De coupes zijn gefotografeerd en getekend op schaal 1:20. Het

[4] Schoonhoven 2010.

restant van de gecoupeerde sporen is vervolgens niet afgewerkt, zodat de vindplaats grotendeels intact bleef ten behoeve van eventueel vervolgonderzoek.

In beide proefsleuven werd een lengteprofiel aangelegd. De profielen zijn gefotografeerd en getekend (op schaal 1:20) en vervolgens beschreven door een fysisch geograaf. Conform het PvE zijn er in elke proefsleuf drie boringen gezet, aan het begin, midden en eind van de werkput. De boringen dienden tot 5 m beneden het vlakniveau gezet te worden om extra geologische informatie te verzamelen. Dit was vanwege de hoge grondwaterstand niet mogelijk. Het waterverzadigde zand gleed uit de guts, waardoor het onmogelijk was om de boringen dieper dan 1 m door te zetten. Vanwege het opwellende grondwater kwam er water te staan in het vlak van beide putten. Rondom proefsleuf 1 was bronbemaling aangebracht ten behoeve van de geplande sanering. Deze was echter niet in werking. Nadat deze was aangezet was het na verloop van tijd mogelijk om het vlak aan te leggen.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

(J.M. brijker)

3.1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de opbouw en de genese van het plangebied Kerkplein 4 te Oostvoorne besproken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van literatuurgegevens, informatie verkregen bij het vooronderzoek en het op 29 augustus 2011 uitgevoerde veldbezoek. Bij het veldbezoek is de profielopbouw van de putten gedocumenteerd en bestudeerd, teneinde een beeld te verkrijgen van de bodemopbouw, de gaafheid van de bodem en de (geologische) opbouw en genese van het plangebied.

3.1.2 Methoden

Voor het fysisch geografisch onderzoek is gebruik gemaakt van gedocumenteerde profielwanden en kolomopnamen in putwanden. De positie, lengte en diepte van de verschillende profielen was afhankelijk van het doel waarvoor de proefsleuf is aangelegd. De profielen zijn handmatig opgeschaafd en vervolgens ingekrast en gedocumenteerd. Hierbij zijn zowel lithologische lagen als archeologisch relevante lagen onderscheiden, zoals vegetatiehorizonten, cultuurlagen en eventuele sporen. Alle lagen zijn bemonsterd en beschreven op textuur, kleur, gehalte organische stof en andere lithologische en bodemkundige verschijnselen. De profielen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode[5] die de lithologische beschrijving conform NEN5104[6] hanteert. Binnen de beide aangelegde werkputten is een doorlopend profiel gedocumenteerd aan de lange zijde.

Conform het PvE zijn er in elke werkput drie boringen gezet, aan het begin, midden en eind van de proefsleuven. Deze boringen zijn gezet met een 7cm edelman boor en een 3 cm guts. Vanwege de hoge grondwaterstand was het onmogelijk om de boringen dieper dan 1 m door te zetten. In de boorgaten bevond het grondwater zich op een diepte tussen 10-50 cm onder het vlak. Gevolg hiervan was dat het waterverzadigde zand ging “lopen”, en de boring niet verder te zetten was.

3.1.3 Geologische opbouw

Het plangebied bevindt zich op het Zuid-Hollandse eiland Voorne-Putten. De geologische opbouw van de omgeving van het plangebied wordt gedomineerd door de wisselende invloed van de zee, de wind en de mens. Rond 4400 v. Chr. bestond de Zuid-Hollandse kust uit een uitgestrekt getijdengebied waarin binnen een brede kustzone hoofdzakelijk klei werden afgezet. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk.[7] Deze afzettingen worden ook wel aangeduid als de Afzettingen van Calais. Rond 3000 v. Chr. ontstond er een

[5] Bosch 2005.
[6] Normalisatie-Instituut 1989.
[7] Mulder, *et al.* 2003.

nagenoeg gesloten kustbarrière van strandwallen en duinen. In het moerasachtige gebied achter deze natuurlijke barrière kon veenvorming plaatsvinden; rond 1500 v. Chr. bestond bijna de hele Zuid-Hollandse delta uit een groot veengebied. Het veen wordt gerekend tot het Hollandveenlaagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop.[8] Vanaf ca. 800 v. Chr. drong de zee via de Maasmonding binnen en werd het veen op verschillende plaatsen weggeslagen. Na een overstromingsfase werd het veen door de nieuw gevormde kreken tijdelijk goed ontwaterd en was het bewoonbaar. Tot in de Middeleeuwen zijn er meerdere inbraken van de zee geweest (transgressies) waarbij het veen werd weggeslagen en op de schorren en slikken zand en klei werd afgezet. Deze afzettingen worden gerekend tot het laagpakket van Walcheren binnen de Formatie van Naaldwijk. [9] Naar de ouderdom van de verschillende transgressiefasen wordt ook wel gerefereerd als Afzettingen van Duinkerke 0 – III. Op basis van lithologie en stratigrafie, zonder onafhankelijke datering, is het verschil tussen de verschillende fasen niet te maken.[10] In deze rapportage worden conform PvE zowel de geldende lithostratigrafische indeling als de oude benaming gehandhaafd.

Het plangebied bevindt zich aan de oostrand van het duingebied van Voorne-Putten. Volgens de geologische kaart bevindt zich binnen het plangebied een pakket van duinzanden van minder dan twee meter dikte aan het oppervlak, met daaronder Afzettingen van Duinkerke IIIb, Hollandveen en de Afzettingen van Calais. Afb. 4. geeft de geologische kaart weer. Dit geeft aan, dat na het afzetten van de Afzettingen van Duinkerke III (omstreeks 1200 n.Chr.) er nog overstuiving heeft plaatsgevonden.

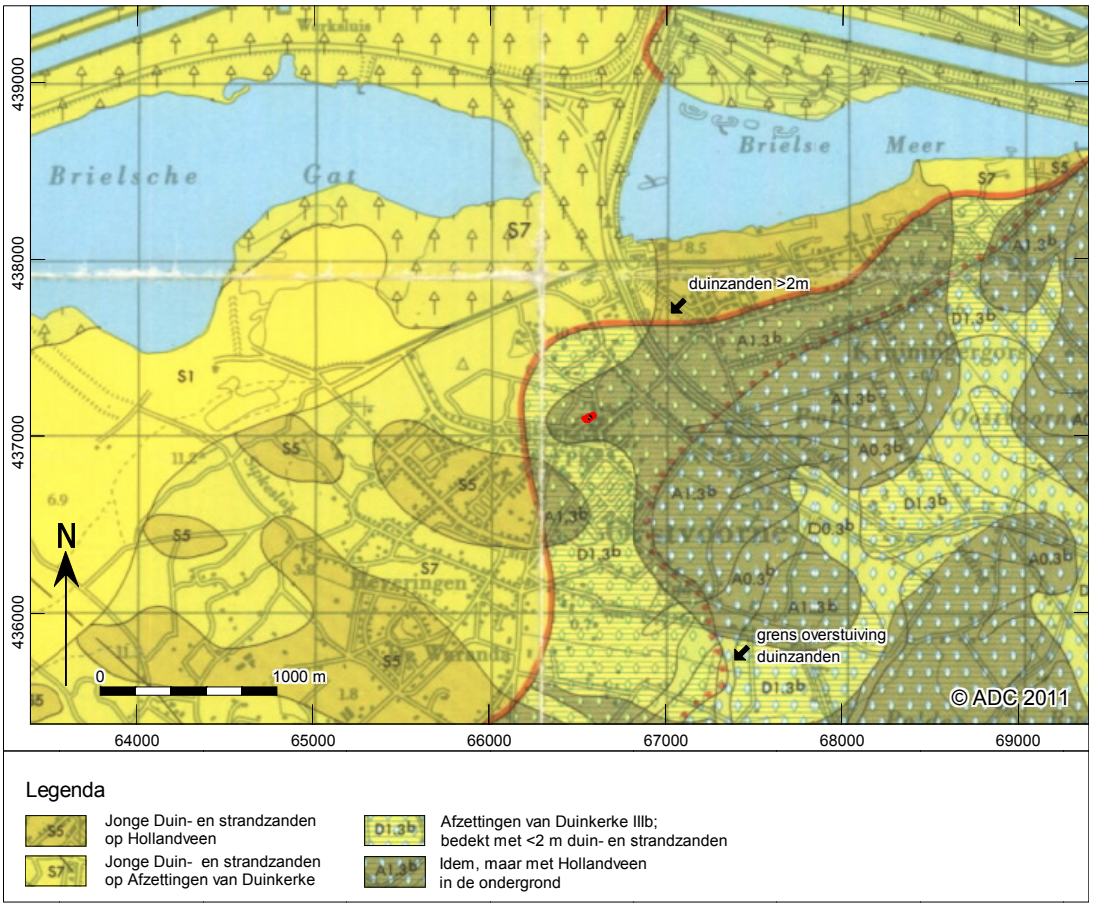

Afb. 4. Het plangebied (in rood)binnen een uitsnede van de geologische kaart.

[8] Ibid.
[9] Ibid.
[10] Berendsen 2005; Mulder, *et al.* 2003; Zagwijn & Staalduinen 1975.

Met het vooronderzoek is er binnen het plangebied de volgende stratigrafie vastgesteld: [11]

Klastisch pakket 1:	sterk tot lichtzandige klei vanaf een diepte van circa 3,8 m –NAP; Afzettingen van Calais
Organisch pakket A:	dunne laag (6 cm) veen met enkele kleilagen; Hollandveen
Klastisch pakket 2:	licht zandige klei met veenbrokken op een diepte van 2 m – NAP en dieper, de ondergrens is erosief; Afzettingen van Duinkerke I/II.
Klastisch pakket 3:	lichtbruin tot grijsgeel zand vanaf 1 m +NAP en dieper; Afzettingen van Duinkerke IIIb en/of Jonge Duinzanden
Antropogeen pakket 1:	donkerbruin humeus pakket met antropogene indicatoren, vanaf het maaiveld.

Deze opbouw zoals aangetroffen tijdens het vooronderzoek komt overeen met het beeld van de geologische kaart.

3.1.4 Resultaten en interpretatie

In het plangebied is aan de basis van het profiel een pakket van geel, matig grof, goed gesorteerd, zwak siltig zand met veel schelpgruis aangetroffen (S5000) (afb. 5). Het hoogste voorkomen van dit zand is op 1 m +NAP binnen proefsleuf 2. Binnen proefsleuf 1 is het hoogste voorkomen van het zand op 0,70 m +NAP. Op basis van boringen in de putbodem is vastgesteld dat dit pakket ten minste 1 m dik is. Dat houdt in, dat met het huidige onderzoek, het diepste voorkomen van het zand op 0,80 m –NAP is. Dit zand is geïnterpreteerd als duinzand, afzettingen van de Jonge Duinen. Boven de duinafzettingen bevindt zich een grijze opgebrachte laag (S1002) en daarboven een zwarte puinlaag (S1001). In proefsleuf 2 was duidelijk zichtbaar dat de top van de duinafzettingen vergraven is.

Afb. 5. Duinzand (S5000) in het vlak en het profiel van werkput 1.

[11] Stronkhorst, 2006.

3.1.5 Conclusies

Binnen het plangebied zijn afzettingen van de (Jonge) Duinen aangetroffen, de uitlopers van het complex ten westen van Oostvoorne. De top van de duinafzettingen is verstoord. Boven de duinafzettingen is een 70-120 cm dik ophogingspakket (S1001 en 1002) aangetroffen. In put 2 was duidelijk zichtbaar dat de oorspronkelijke top van het duinzand grotendeels is afgegraven (afb. 6.). Het oorspronkelijke oppervlak is dus verstoord.

De diepte van het aangetroffen pakket Jonge Duinzanden komt overeen met de bevindingen uit het booronderzoek, hier is dit pakket tussen de 1 m + NAP en de 2 m –NAP aangetroffen.[12] De onderliggende klei- en veenpakketten zijn in het huidige onderzoek niet aangetroffen, deze liggen op een dieper niveau dan de aangelegde proefsleuven.

Afb. 6. Vergraving in de top van het duinzand binnen werkput 2.

3.2 Sporen en structuren

Tijdens het onderzoek is in beide proefsleuven een vergraven ophogingspakket (S1002) aangetroffen. De basis daarvan bevond zich op een diepte van respectievelijk 1 m –MV (proefsleuf 1) en 0,80 m –MV (proefsleuf 2). Het pakket bestond uit grijs iets siltig fijn zand met puinresten. De dikte varieerde van 0,40 m tot tenminste 0,80 m in het noordoostelijk deel van het plangebied, gemeten vanaf de bovenzijde van het pakket. Het ophogingspakket werd afgedekt door een grijszwart verstoord pakket (S1001), dat vanaf het maaiveld in het plangebied aanwezig is. Het verstoorde pakket bestaat uit iets siltig fijn zand met recente puinresten, waaronder stukken gresbuis en metalen pijpen.

Een datering van het ophogingspakket (S1002) ontbreekt vanwege de afwezigheid van dateerbare vondsten in dit pakket. Het ophogingspakket bevond zich direct boven een pakket geelgekleurd duinzand. De top van het duinzand was vergraven, waardoor spoor 1002 misschien beter een egalisatiepakket genoemd kan worden. Zowel in als onder het ophogings- of egalisatiepakket zijn sporen aangetroffen bestaande uit greppels, kuilen, paalkuilen en recente verstoringen. Deze sporen staken duidelijk af als donkere verkleuringen in het geelgekleurde duinzand (S5000). Hieronder volgt een beschrijving van de sporen per proefsleuf.

[12] Stronkhorst, 2006.

3.2.1 Proefsleuf 1

Greppels
In het vlak zijn twee noordwest-zuidoost georiënteerde greppels (S1 en S5) aangetroffen, met een grijs tot lichtgrijze vulling (zie afb. 7 en 8). Haaks daarop bevonden zich twee donkergrijs tot grijszwarte zuidwest-noordoost georiënteerde greppels (S4 en S8). Op basis van de zichtbare oversnijdingen in het vlak lijken laatstgenoemde greppels van jongere datum. Uit het oostprofiel en een coupe door S1 in het vlak kon worden afgeleid dat de diepte van deze greppel ca. 0,70 m bedroeg. Alle greppels zijn in het ophogingspakket (S1002) ingegraven en bevatten geen dateerbaar vondstmateriaal. Mogelijk dienden de greppels als ontwaterings- en/of verkavelingsgreppels.

Afb. 7. Vlakfoto proefsleuf 1.

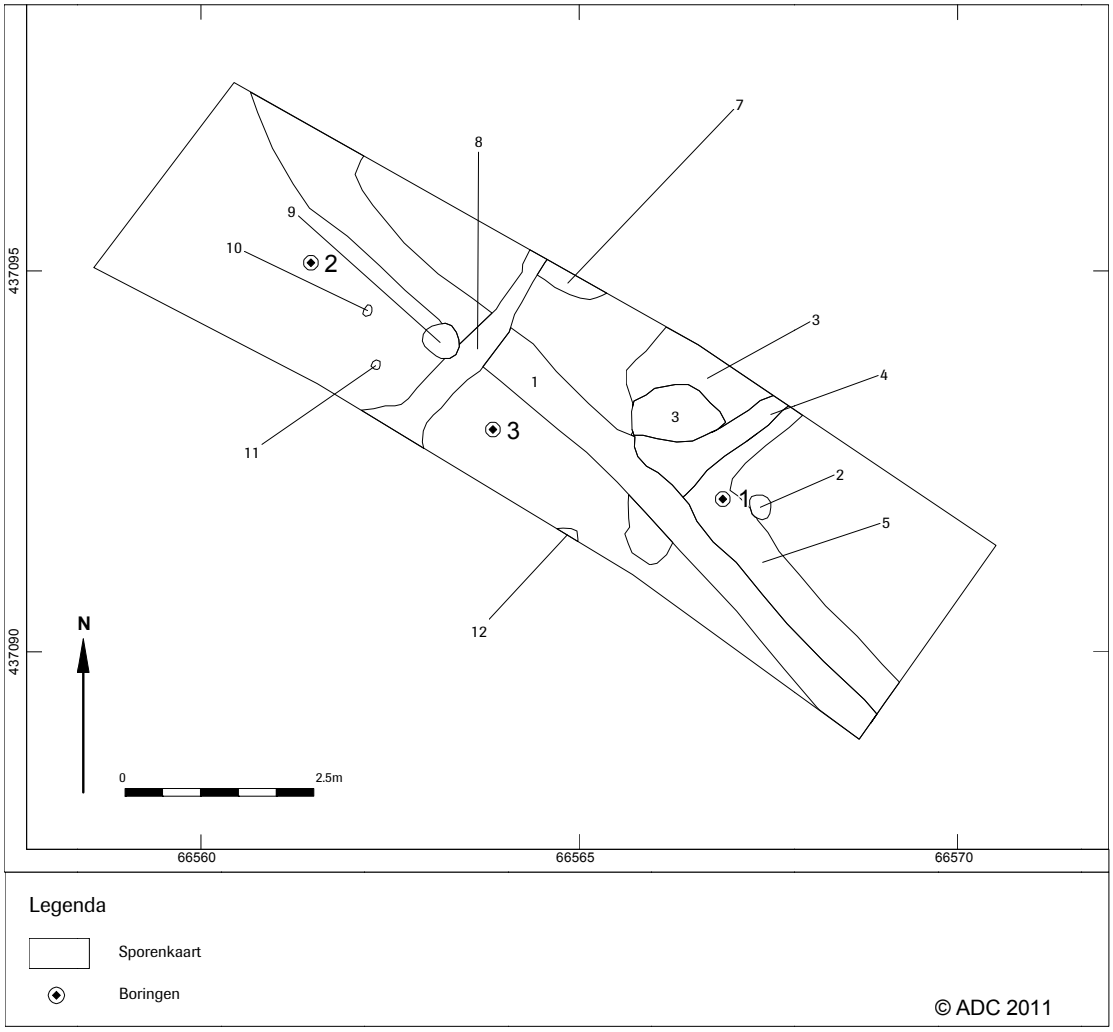

Afb. 8. Sporenkaart proefsleuf 1.[13]

Kuilen
In het ophogingspakket waren twee lichtgrijsgekleurde kuilen (S3 en S7) ingegraven. In het oostprofiel was zichtbaar dat S7 werd oversneden door S8 (greppel) en dat S3 S4 (greppel) oversneed. Een datering van de kuilen ontbreekt.

Paalkuilen
De aangetroffen paalkuilen (S2 en S9) waren rond tot ovaal van vorm en hadden een grijs tot donkergrijze vulling. Deze sporen zijn in het vlak gecoupeerd, hierbij zijn geen vondsten aangetroffen. De diepte van de sporen bedroeg respectievelijk 0,20 en 0,40 m (zie afb. 9). In het vlak waren nog enkele rond- tot ovaalvormige sporen zichtbaar (S 10, 11 en 12). Deze zijn geïnterpreteerd als natuurlijke verstoringen.

[13] Spoornummer 6 is niet uitgegeven.

Afb. 9. Coupe door greppel, spoor 1(links) en paalkuil, spoor 9(rechts op de foto in proefsleuf 1).

3.2.2 Proefsleuf 2

Recente verstoringen
De proefsleuf is over een groot deel van het oppervlak verstoord door enkele grote verstoringskuilen. Het is bekend dat in het verleden in dit deel van het plangebied huizen zijn gesloopt, waarbij het antropogene pakket ten dele is afgegraven (zie §1.2). De twee grote verstoringskuilen (S3 en S4, afb. 11) die in het vlak zijn aangetroffen, kunnen waarschijnlijk met bovengenoemde sloopwerkzaamheden in verband worden gebracht.

Spoor 3 is een groot puinspoor waarin brokken metselwerk van industriële baksteen en gele ijsselstenen aanwezig waren.

Spoor 4 betreft een langwerpige kuil die is ingegraven in het ophogingspakket (S1002). In dit spoor werden een fragment steengoed en een fragment roodbakkend aardewerk (vnr. 4) aangetroffen daterend uit de 17^{e}/18^{e} eeuw. Uit de aanwezigheid van fragmenten plastic in de vulling van de kuil kan echter afgeleid worden dat dit spoor van recente aard is.

Kuilen
In het zuidwesten van de proefsleuf zijn twee kuilen (S1 en S2) aangetroffen. Spoor 1 was in het gele duinzand ingegraven en werd oversneden door spoor 2 (zie afb. 10.). Spoor 2 was in het ophogingspakket (S1002) ingegraven. In het westprofiel is uit beide sporen vondstmateriaal verzameld. Spoor 1 bevatte naast een fragment bijna-steengoed uit de 13^{e}/14^{e} eeuw, een fragment badorfaardewerk uit de periode 750-900. Het laatste fragment is geïnterpreteerd als opspit. Aangezien de, in de ondergrond van het plangebied, aanwezige Afzettingen van Duinkerke III omstreeks 1200 na Chr. zijn afgezet (zie §3.1) dateren alle ingegraven sporen van na deze periode. Het bovengenoemde fragment badorfaardewerk kan daarom als opspit worden gezien. Het aardewerk kan met grond, afkomstig van een andere locatie binnen het plangebied terecht zijn gekomen ten tijde van de egalisatie van het terrein. Met het ingraven van de kuil vanuit het ophogingspakket kan het aardewerk in de kuil terecht zijn gekomen.

Kijkend naar de datering van het aardewerk uit spoor 2 blijkt dat er niet sprake is van een logische stratigrafie. Dit aardewerk wordt namelijk ouder gedateerd, terwijl op basis van de oversnijding spoor 2 jonger is dan spoor 1. Het betreffen een fragment pingsdorfaardewerk uit de 10^{e}-12^{e} eeuw en twee fragmenten van twee afzonderlijke typen kogelpotten, daterend uit respectievelijk de periode 9^{e}-13^{e} eeuw en de 10^{e}-11^{e} eeuw. Deze scherven zijn wellicht om dezelfde reden als hierboven beschreven in dit spoor terechtgekomen.

Een derde kuil (S5) werd in het vlak doorsneden door een recente kuil. Een datering van het kuilspoor ontbreekt.

Ophogingspakket
Spoor 6 betreft het ophogings- of egalisatiepakket (S1002) dat in het vlak zichtbaar was. Het pakket was op deze locatie tenminste 0,80 m dik.

Afb. 10. Westprofiel proefsleuf 2 met linksonder sporen 1 en 2.

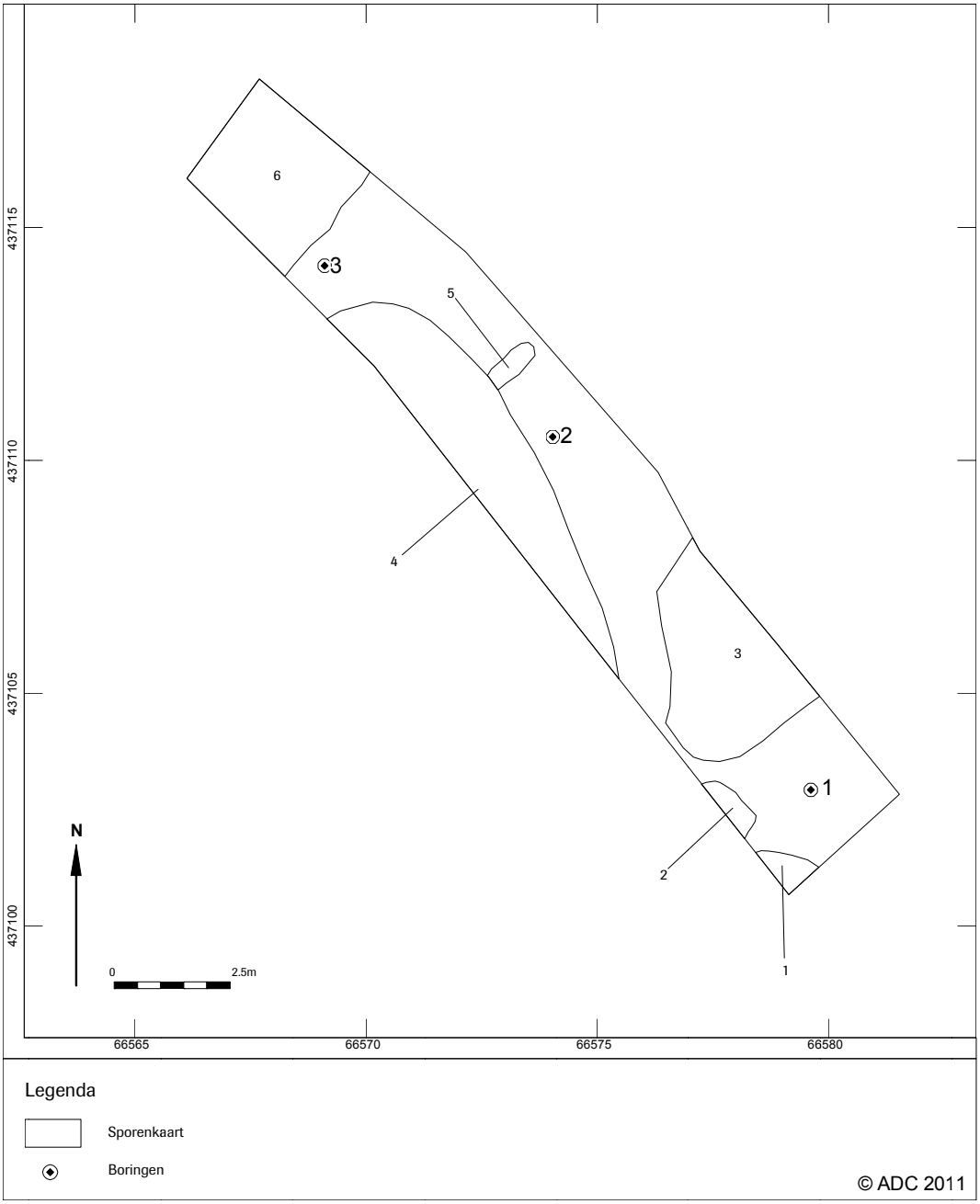

Afb. 11. Sporenkaart proefsleuf 2.

3.3 Vondstmateriaal

Tijdens het veldwerk zijn 14 fragmenten aardewerk en 2 bakstenen verzameld. In het vlak zijn verder dierlijke botfragmenten waargenomen in enkele greppels. Vanwege de aanwezige vervuiling in het plangebied is ervoor gekozen alleen de aardewerkfragmenten en de 2 baksteenmonsters te verzamelen en op locatie schoon te wassen. Vastgesteld is dat het dierlijk botmateriaal goed bewaard is en weinig gefragmenteerd. Hetzelfde geldt voor het aardewerk. Het aardewerk is middels een scan gedetermineerd door N. Jaspers (zie tabel 2).

Tabel 2. Determinatietabel vondsten.

VONDSTNR	VOLGNR	PUTNR	VLAKNR	SPOORNR	INHOUD	DETERMINATIE	HERKOMST	DATERING
1	1	2	1	1	AWG	bijna steengoed	Duitse Rijnland	13e-14e eeuw
1	2	2	1	1	AWG	badorfaardewerk	omgeving Köln	750-900
2	1	2	1	2	AWG	pingsdorf-aardewerk		10e-12e eeuw
3	1	2	1	3	AWG	indetermineerbaar		
3	2	2	1	3	BAKSTN	industriële baksteen en gele ijsselsteen		
4	1	2	1	4	AWG	geglazuurd steengoed	Frechen	17e-18e eeuw
4	2	2	1	4	AWG	roodbakkend aardewerk	waarschijnlijk Friesland	17e-18e eeuw
6	1	2	104	2	AWH	kogelpot-aardewerk		9e-13e eeuw
7	1	2	104	2	AWH	kogelpot-aardewerk		10e-11e eeuw
5	1	2	104	1002	AWG	indetermineerbaar		

4 Synthese

4.1 Algemeen

De verwachtingen die op grond van het vooronderzoek zijn gesteld, kunnen op basis van het huidige onderzoek worden bevestigd. De op basis van het vooronderzoek verwachte archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn aangetroffen.[14] Tijdens het onderzoek is een ophogingspakket aangetroffen dat ten dele vergraven was. Van het pakket resteerde een dikte die varieerde van 0,40 m tot tenminste 0,80 m in het noordoostelijk deel van het plangebied. De top van het daaronder liggende duinzand was vergraven. In dit geelgekleurde duinzand staken sporen van bewoning in de vorm van goed bewaarde greppels, kuilen en paalkuilen zich duidelijk af. Een deel van deze sporen was vanaf het ophogingspakket ingegraven. Een kuil dateert uit de 13e/14e eeuw. Deze datering is in overeenstemming met de datering van de nabijgelegen hervormde kerk aan de zuidoostzijde van het plangebied. Deze kerk stamt vermoedelijk uit de 14e eeuw.

Op basis van het vooronderzoek werden op de dieper gelegen veen- en kleilagen sporen uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd verwacht. Deze lagen zijn tijdens onderhavig onderzoek niet bereikt. Het is daarom niet uitgesloten dat zich op een dieper niveau oudere sporen dan de Late Middeleeuwen in het plangebied bevinden.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

1. *Wat is de mate van verstoring van de locaties? Zijn er onverstoorde sporen aanwezig?*
   - De ondergrond van het plangebied bestaat uit duinzand. De top hiervan is vergraven. Boven het duinzand bevindt zich een grijze opgebrachte (egalisatie)laag (S1002). Deze laag is vervolgens vergraven door S1001, een grijszwarte puinlaag. In en onder de grijze ophogings- of egalisatielaag (S1002) zijn sporen aanwezig. In proefsleuf 2 is het sporenvlak verstoord door twee grote verstoringskuilen (snrs. 3 en 4). Deze recente verstoringen zijn mogelijk ontstaan ten tijde van de sloop van huizen in het plangebied.

[14] Stronkhorst 2006.

2. *Wat is de aard van de vindplaats?*
   - De vindplaats bestaat uit een verspreiding van enkele paalkuilen, kuilen en greppels.

3. *Wat is de aard van de (bewonings)sporen?*
   - Er zijn twee paalkuilen (spoor 2 en 9 in proefsleuf 1) aangetroffen met een diepte van 0,20 en 0,40 m. Tevens zijn kuilen en greppels aangetroffen waarvan de functie onduidelijk is. De greppels in het plangebied hadden een noordwest-zuidoost oriëntatie (S1 en S5) en haaks daarop een zuidwest-noordoost oriëntatie (S4 en S8). Mogelijk zijn deze greppels gegraven ten behoeve van de ontwatering van het terrein.

4. *Wat is de datering? Is er een fasering in de sporen aan te brengen?*
   - Een kuilspoor kon aan de hand van het aardewerk gedateerd worden in de 13^{e}/14^{e} eeuw. Aangezien een datering van de overige sporen ontbreekt kan geen fasering in de sporen worden aangebracht.

5. *Welk vondstmateriaal (type, datering) is aanwezig?*
   - Tijdens het veldwerk zijn dierlijke botfragmenten, fragmenten aardewerk en baksteen(fragmenten) aangetroffen. Onder het aardewerk zijn verschillende typen aanwezig: bijna steengoed, geglazuurd steengoed,; roodbakkend aardewerk, kogelpot-aardewerk, badorfaardewerk en pingsdorfaardewerk. De datering van het aardewerk loopt uiteen van de tweede helft van de 8^{e} eeuw tot en met de 18^{e} eeuw.

     Vanwege de vervuiling binnen het plangebied zijn enkel het aardewerk en twee baksteenmonsters verzameld. De bakstenen bestonden uit een industriële baksteen en een gele ijsselsteen.

6. *Is de aanwezige vindplaats te begrenzen (horizontale verspreiding van de vindplaats), en zo ja, wat is de begrenzing?*
   - De vindplaats kon niet worden begrensd. De greppels die zijn aangetroffen in de werkputten 1 en 2 strekken zich naar verwachting uit tot buiten de werkputten.

7. *Wat is de diepte (t.o.v. maaiveld en hoogteligging t.o.v. NAP) van de bewoningssporen en gerelateerde vondsten?*
   - In werkput 1, in het westelijk deel van het plangebied bevonden de sporen zich op een diepte van ca. 1,00 m +NAP, ca. 1,20 m –MV. In werkput 2, aangelegd in het oostelijk deel van het plangebied, bevonden de sporen zich op ca. 1,50 m +NAP, ca. 0,70 m -MV.

8. *Wat is de conservering en de gaafheid van de vindplaats?*
   - Er is geen intacte bodem aangetroffen in het plangebied. Vanaf het maaiveld bestond de bodem achtereenvolgens uit een verstoord pakket (S1001), een vergraven ophogings- of egalisatiepakket (S1002) en een pakket duinzand (S5000) waarvan de top vergraven was. In het geelgekleurde duinzand tekenden zich paalkuilen, kuilen en greppels duidelijk af als donkere verkleuringen. Een deel van deze sporen was ingegraven in het ophogings- of egalisatiepakket. De conservering van de sporen is goed te noemen. Paalsporen waren tot een goede diepte van 0,20 tot 0,40 m bewaard gebleven, gemeten vanaf de bovenkant van de sporen.

9. *Wat is de conservering van de verschillende vondstcategorieën?*
   - Zowel het dierlijk botmateriaal als het aardewerk is weinig verweerd en gefragmenteerd.

10. *Bevinden er zich oudere sporen onder de stadsophoging (stratigrafische informatie uit boringen)?*
    - Ja, een kuilspoor is gedateerd in de 13^{e}/14^{e} eeuw. Oudere sporen zijn niet aangetroffen. Op basis van het vooronderzoek werden op de dieper gelegen veen- en kleilagen in het plangebied sporen uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd verwacht. Deze lagen zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek niet bereikt. Aanvullende stratigrafische informatie kon vanwege de hoge grondwaterstand niet verkregen worden uit boringen.

11. *Passen de aangetroffen nederzettingssporen in het nederzettingsmodel 'Oostvoorne als ringdorp'? Is de 'ring' te herkennen/aanwezig?*
    - De aangetroffen sporen in de vorm van paalkuilen, kuilen en greppels staan mogelijk in relatie tot de huizen die deel uitmaakten van de ringbewoning rond de kerk. Het onderzochte oppervlak was echter te gering om eventuele complete structuren bloot te kunnen leggen en daarmee uitspraken te kunnen doen over een eventuele oriëntatie van bebouwing rondom de kerk. Uit het vooronderzoek is gebleken dat de hervormde kerk, gelegen aan de zuidoostzijde van het plangebied, vermoedelijk uit de 14^{e} eeuw dateert. De datering van de kuil (S1) in proefsleuf 2, daterend uit de 13^{e}/14^{e} eeuw is hiermee in overeenstemming. De 'ring' in de vorm van een ringvormige weg of –gracht is niet aangetroffen tijdens het onderzoek.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardestelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan de mate waarin de archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

De vindplaats is ruimtelijk goed bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van hoge kwaliteit. Het deel met sporen is van voldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken.
De gaafheid van de grondsporen is gemiddeld tot goed. Ook al is de top van de oorspronkelijke C-horizont, het duinzand, deels vergraven, de sporen zijn nog duidelijk waarneembaar en relatief diep bewaard gebleven. Het aardewerk dat verzameld is tijdens het aanleggen van de sporenvlakken is weinig verweerd en gefragmenteerd. Bot is goed bewaard gebleven. De conservering van sporen en vondsten wordt middelhoog gewaardeerd.
De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 5 punten. Dit is een score die bovengemiddeld is en die haar het predikaat behoudenswaardig' oplevert (tabel 3).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De zeldzaamheid van de vindplaats en de informatiewaarde is hoog. Oostvoorne is het enige ringdorp van Voorne-Putten. Binnen de gemeente Westvoorne heeft nog weinig archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek kan een belangrijke bijdrage leveren aan de bewoningsgeschiedenis van Oostvoorne. Verdere studie binnen het plangebied kan meer inzicht opleveren over de locatie van bebouwing binnen het plangebied en inrichting van het terrein. De ensemblewaarde van de vindplaats wordt middelhoog gewaardeerd, de bewoningssporen binnen het plangebied staan mogelijk in relatie tot het ringdorp Oostvoorne. Omdat zowel sporen van bewoning, in de vorm van paalkuilen, als sporen van landgebruik, in de vorm van ontwaterings- en/of verkavelingsgreppels, zijn aangetroffen kunnen deze in samenhang worden onderzocht. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 8 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook hoog.

Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.2).

Waarden	Criteria	Scores			
		Hoog	Midden	Laag	Totale score
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	3			≥ 5 behoudenswaardig
	Conservering		2		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	3			
	Informatiewaarde	3			≥ 7 behoudenswaardig
	Ensemblewaarde		2		
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn bewoningssporen aangetroffen daterend uit de periode tussen de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De aangetroffen sporen bestaande uit paalkuilen, kuilen en greppels staan mogelijk in relatie tot de huizen die deel uitmaakten van de ringbewoning rond de kerk, gelegen aan de zuidoostzijde van het plangebied.

Op basis van zowel de fysieke als inhoudelijke kwaliteit is sprake van een behoudenswaardige vindplaats. ADC ArcheoProjecten adviseert de gemeente Westvoorne om deze behoudenswaardige vindplaats *in situ* te behouden. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is, adviseren wij de informatie van deze vindplaats *ex situ* te behouden door middel van een vlakdekkende opgraving.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*. 3e druk. Assen (Fysische Geografie van Nederland,).
Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
Dorst, M.C. 2008: *Gemeente Westvoorne, Oostvoorne Plangebied Hofwei. Een bureauonderzoek en een archeologische begeleiding op het terrein behorende bij de voorburcht van de laat-middeleeuwse Jacobaburcht te Oostvoorne* (BOORrapporten 397), Rotterdam.
Halverstad, R.N. (*in prep)*: *Programma van Eisen Oostvoorne, sloop funderingen 'De Toren', Kerkplein 4,* PVE nummer 11-007. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.
Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland.* Groningen/Houten (Geologie van Nederland, deel 7).
Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft (Normcommissie, 351 06).
Schoonhoven, A.V. 2010: *Programma van Eisen Proefsleuvenonderzoek Oostvoorne, Kerkplein* d.d. 29-06-2010, BOORrapport, Rotterdam.
Stronkhorst, M. 2005: *Westvoorne Oostvoorne De Ruy. Een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 267).
Stronkhorst, M. 2006: *Westvoorne Oostvoorne De Toren. Een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 342).
Wilgen, L.R. van 2009: *Verkennend Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. grondboringen; plangebied F.H.G. van Itersonlaan 44*, Oostvoorne, Gemeente Westvoorne, Heinenoord (SOB research).
Zagwijn, W.H. & C.J. van Staalduinen, 1975: *Geologische overzichtskaarten van Nederland*. Haarlem.

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.
Afb. 2. Plangebied Oostvoorne Kerkplein. Ligging proefsleuven. Bron: Schoonhoven 2010.
Afb. 3. Weergave van de aangelegde proefsleuven geprojecteerd op de topografische ondergrond.
Afb. 4. Het plangebied (in rood)binnen een uitsnede van de geologische kaart.
Afb. 5. Duinzand (S5000) in het vlak en het profiel van werkput 1.
Afb. 6. Vergraving in de top van het duinzand binnen werkput 2.
Afb. 7. Vlakfoto proefsleuf 1.
Afb. 8. Sporenkaart proefsleuf 1.
Afb. 9. Coupe door greppel, spoor 1(links) en paalkuil, spoor 9(rechts op de foto in proefsleuf 1).
Afb. 10. Westprofiel proefsleuf 2 met linksonder sporen 1 en 2.
Afb. 11. Sporenkaart proefsleuf 2.
Afb. 2. Plangebied Oostvoorne Kerkplein. Ligging proefsleuven.
Afb. 5. Duinzand (S5000) in het vlak en het profiel van werkput 1.
Afb. 6. Vergraving in de top van het duinzand binnen werkput 2.
Afb. 11. Sporenkaart proefsleuf 2.

Lijst van tabellen

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.
Tabel 2. Determinatietabel vondsten.
Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.2).

Bijlage 1 Allesporenkaart[15]

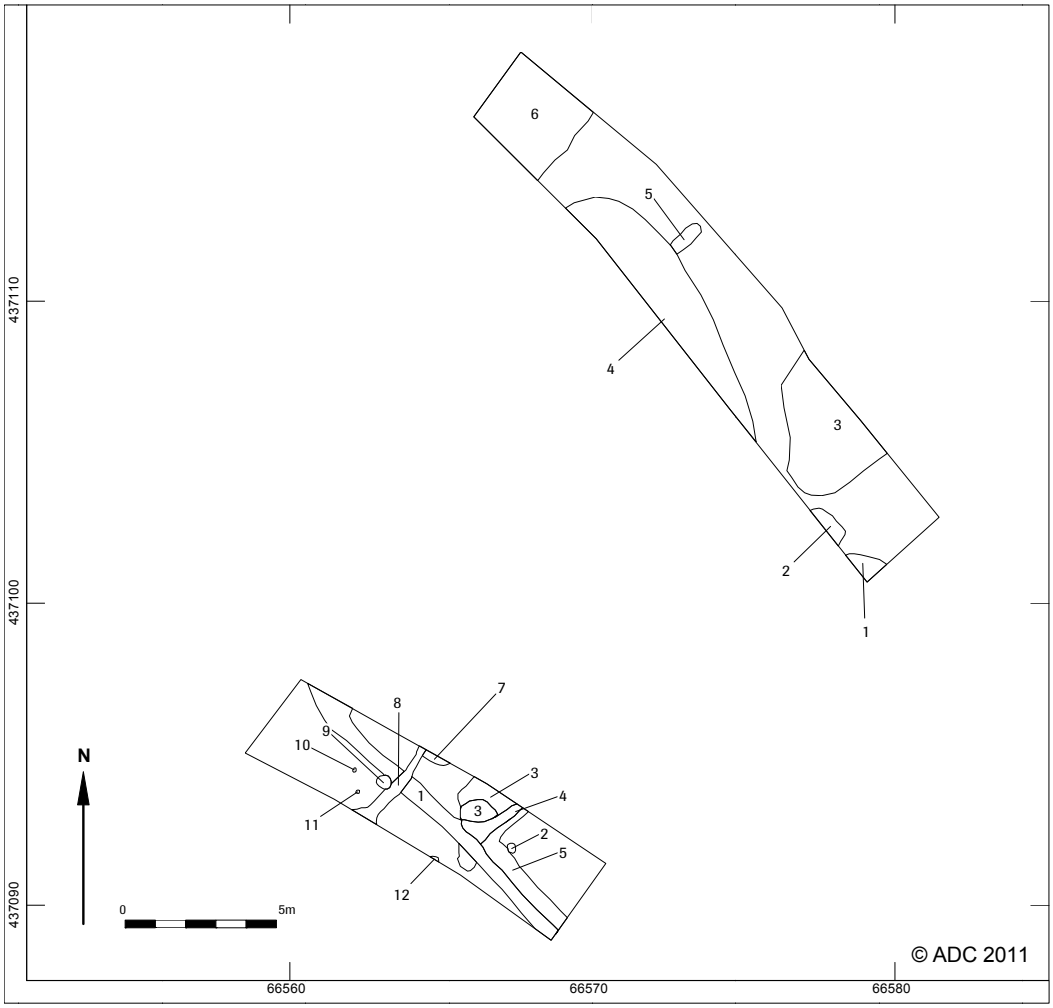

[15] In proefsleuf 1 is spoornummer 6 niet uitgegeven.

Bijlage 2 Sporenlijst

PUTNR	VLAKNR	SPOORNR	AARD	VORM_ VLAK	VORM_ COUPE	DIEPTE	Z	VULLINGNR	TINT	HOOFD-KLEUR	NEVEN-KLEUR	TEXTUUR	GEVLEKT	INSLUITSEL	OPMER-KING
1	1	1	GR	LIN	KOM	72, cm	1,2	1	LICHT	GR		ZS1	Nee		
1	1	2	PK	RND	KOM	16, cm	0,5	1			GR	ZS1	Nee		
1	1	3	KL	ONR		, cm	0	1	LICHT	GR		ZS1	Nee		
1	102	4	GR	XXX	KOM	, cm	1,1	1		ZW	GR	ZS1	Nee	hk, bot	
1	1	5	GR	LIN	VLK	, cm	0	1		GR		ZS1	Nee		
1	1	6													Spoornr. niet uitgegeven
1	1	7	KL	ONR		, cm	0	1	LICHT	GR		ZS1	Nee		
1	1	8	GR	LIN		, cm	0	1	DONKER	GR		ZS1	Nee		
1	1	9	PK	RND	KOM	40, cm	0,5	1	DONKER	GR		ZS1	Nee		
1	1	10	NV	RND		, cm	0	1		BR		ZS1	Ja		
1	1	11	NV	RND		, cm	0	1		BR		ZS1	Ja		
1	1	12	NV	ONR		, cm	0	1		BR		ZS1	Ja		
1	102	1001	REC	VLK	LIN	120, cm	2,1	1		ZW	GR	ZS1	Nee	puin	
1	102	1002	LO	VLK	LIN	40, cm	1,1	1		GR		ZS1	Nee	puin	verstoord pakket met recent puin
1	1	5000	LG	VLK		, cm	0,7	1		GL		ZS1	Nee	veel schelp-gruis	duinzand
2	104	1	KL	XXX	KOM	, cm	0	1	DONKER	GR		ZS1	Nee		
2	104	1	KL	XXX	KOM	, cm	0	2		GL	GR	ZS1	Ja		
2	1	2	KL	OVL	KOM	, cm	0	4		GR	BR	ZS1	Ja		
2	1	2	KL	OVL	KOM	, cm	0	3		GR		LZ1	Nee		
2	1	2	KL	OVL	KOM	, cm	0	2		GR	BR	ZS1	Ja		
2	1	2	KL	OVL	KOM	, cm	0	1	DONKER	GR		ZS1	Nee	hk	
2	1	3	REC	ONR		, cm	0	1	DONKER	BR		XXX	Ja	bouwpuin	industriële baksteen en gele ijsselstenen
2	1	4	REC	ONR		, cm	0	1	DONKER	GR		XXX	Nee	plastic	
2	1	5	KL	LIN		, cm	0	1		GR		ZS1	Nee		
2	1	6	LO	LIN		, cm	0	1		GR		ZS1	Nee		betreft S1002
2	104	1001	REC	VLK	LIN	70, cm	2,1	1		ZW	GR	ZS1	Nee	puin	verstoord pakket met recent puin
2	104	1002	LO	VLK	LIN	60, cm	1,5	1		GR		ZS1	Nee	puin	
2	1	5000	LG	VLK		, cm	1	1		GL		ZS1	Nee	veel schelp-gruis	duinzand

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1). Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

^{14}C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN Versie 1.6

AARD SPOOR
Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerk-concentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkelder
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtskool-concentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	Laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM
Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe.

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	Revolvertas
VRK	Vierkant
RHK	Rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM
Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR
Duiding van de kleur.

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL
Aard van een insluitsel van een vulling.

Code	Referentie
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtskool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR
Textuur van een vulling met NEN-classificatie.

Code	NEN	Referentie
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleiig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD
Aard van het materiaal van een vondst.

Code	Referentie
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	Gedraaid aardewerk
AWH	Handgevorms Aardewerk
BAKSTN	Baksteen
DAKPAN	Dakpan
OXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	Crematieresten
BOUWMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtskool
HT	hout (geen houtskool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten ed.)
ODL	leer
MXX	metaal (geen slak)
MCU	Koper/brons
MFE	IJzer
MPB	Lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PIJP	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER
Aard van een monster.

Code	Referentie
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor C-14 datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MDIA	diatomeenmonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtskoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE
Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

Code	Referentie
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen